gemeente Weststellingwerf

Zaaknummer: 0098278084
Documentnummer: 0098779269

Memo

Aan:	gemeenteraad Weststellingwerf
Van:	College van burgemeester en wethouders
Team:	Beleid
Datum:	5 januari 2026
Onderwerp:	Aanpak zorgfraude jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning
Bijlage memo:	
N.a.v. toezegging raad d.d.:	3 november 2025

Aanleiding
Op 3 november 2025 heeft u een motie ingediend over de aanpak van zorgfraude in de jeugdhulp en maatschappelijke ondersteuning. U verzoekt daarin om zo spoedig mogelijk te starten met een Bibob-screening bij nieuwe en bestaande aanbieders. Eveneens verzoekt u om uw raad voor 1 januari 2026 te informeren over hoe er uitvoering wordt gegeven aan deze motie. In deze memo leest u onze reactie op uw verzoeken.

Mogelijkheden Bibob
Met de Wet Bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob) willen gemeenten voorkomen dat criminele activiteiten of het witwassen van crimineel verdiend geld mogelijk worden gemaakt. De gemeente voert daarom een Bibob-toets uit bij activiteiten die een verhoogd risico op criminaliteit hebben. Met dit onderzoek controleert de gemeente iemands integriteit en tracht zo te voorkomen onbewust ondermijnende criminaliteit te faciliteren.
De gemeente kan een Bibob-toets doen bij de volgende activiteiten:

- Activiteiten waar een vergunning/ontheffing voor nodig is;
- Activiteiten waarvoor een subsidie wordt aangevraagd;
- Opdrachten voor de overheid (overheidsopdrachten);
- Vastgoedtransacties, zoals o.a. het kopen of verkopen van gebouwen of grond van de gemeente.

De Wet Bibob bestaat uit een aantal mogelijkheden, te weten:

- Een zogeheten pre-screeningstoets. In samenwerking met de ketenpartners politie, justitie en belastingdienst, kan er een pre-screening worden gedaan in het geval van een groot aantal aanbieders. Deze pre-screening is ervoor bedoeld om excessen in beeld te krijgen. Dit vervangt de Bibob-toets niet.
- De Bibob-toets. Bij de OWO- afdeling Vergunningen, Toezicht en Handhaving (OWO-VTH) is de Bibob-toets belegd. Met deze toets controleert de gemeente de integriteit, mogelijke betrokkenheid bij criminele activiteiten en de zakelijke omgeving van in dit geval de zorgaanbieder.
- Het Bibob-onderzoek. Als uit de Bibob-toets een vermoeden van crimineel misbruik blijkt of de toets is niet toereikend, kan ervoor worden gekozen om de casus voor te leggen aan het Landelijk Bureau Bibob (LBB). Het LBB kan en mag meer gesloten bronnen raadplegen.

Wat kunnen de gevolgen zijn van een Bibob-toets of -onderzoek?
De gemeente kan bij het vermoeden van crimineel misbruik beslissen geen vergunning, ontheffing, subsidie of overheidsopdracht te geven, of geen vastgoedtransactie te sluiten. Ook kan de gemeente beslissen om een vergunning of subsidie in te trekken of een overeenkomst te stoppen.

Op dit moment is er geen capaciteit voor de uitvoering van Bibob, als alle (potentiële) aanbieders bij de Wmo en jeugdhulp onderzocht moeten worden aangezien het een tijdrovend en intensief onderzoek betreft.

Huidige stand van zaken
In september 2025 zijn onze nieuwe beleidsregels Bibob in werking getreden. Deze zijn in OWO-verband gelijk. Hierin is opgenomen dat de gemeente een Bibob-toets kan doen bij onder andere zorgovereenkomsten vanuit de Jeugdwet en/of de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo). De mogelijkheid om een Bibob-toets te doen moet vooraf bij een aanbesteding of bij het afsluiten van een overeenkomst bekend worden gemaakt. Dit is ook opgenomen in onze beleidsregels Bibob (artikel 3.2 Beleidsregel Bibob 2025). Indien uit de toets blijkt dat een aanbieder niet integer is, dan kunnen we onder het contract uit.

Wmo
Inmiddels is de Bibob-toets onderdeel van de aanbestedingen in de Wmo. Op dit moment loopt de publicatie voor begeleiding, dagbesteding, kortdurend verblijf en huishoudelijke ondersteuning. Dit doen we in OWO-verband. De contracten gaan in juli 2026 in. In deze aanbesteding is aangegeven dat een Bibob-toets kan worden uitgevoerd, zoals dit ook is opgenomen in onze beleidsregels Bibob (artikel 3.2 Beleidsregel Bibob 2025). Bij de inschrijving van deze aanbesteding moeten aanbieders de formulieren voor de Bibob-toets inleveren. Deze toets kan vervolgens zowel voorafgaand als tijdens de looptijd van het contract worden uitgevoerd. Hiermee zijn we een van de eerste gemeenten in Friesland die dit toepassen.

Jeugdhulp
Voor jeugdhulp zijn er in de lopende contracten geen punten hierover opgenomen. Wel worden op dit moment de voorbereidingen getroffen door Sociaal Domein Fryslan (SDF, samenwerkingsverband met 18 Friese gemeenten) voor nieuwe aanbestedingen vanaf 2028. De Bibob-toets zal daarbij ook op de agenda worden gezet.

Bij het aangaan van (maatwerk) overeenkomsten vanuit jeugdhulp, wordt er al wel aangegeven dat er een Bibob-toets uitgevoerd gaat worden. Bij een goedgekeurde Bibob kan er een contract afgesloten worden.

Gedragsverklaring aanbesteden en Uniform Europees Aanbestedingsdocument
Op dit moment wordt bij elke aanbesteding zowel bij jeugdhulp als Wmo een Gedragsverklaring aanbesteden (GVA) opgevraagd. Deze wordt afgegeven door het ministerie van Justitie en Veiligheid waarmee de zekerheid verkregen wordt dat alle werknemers op een sleutelpositie van een aanbieder, niet in aanraking zijn geweest met justitie. Dit wordt aangevuld met het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UAE) waarin de zorgaanbieder verklaart dat:

- Er geen sprake is van faillissement, liquidatie of insolventie.
- Er geen veroordelingen zijn voor strafbare feiten zoals fraude, corruptie of deelname aan criminele organisaties.
- Er geen ernstige beroepsfouten zijn begaan.
- Er voldaan wordt aan belasting- en sociale zekerheidsverplichtingen.

Ook wordt aan een aanbieder een Verklaring Omtrent Gedrag (VOG) gevraagd van hun medewerkers die ondersteuning bieden aan onze inwoners.

Haalbaarheid
SDF geeft aan dat er bij de nieuwe aanbesteding voor jeugdhulp goed gekeken moet worden naar de haalbaarheid om alle (potentiële) aanbieders voor jeugdhulp te toetsen volgens Bibob, gezien de intensiteit van een dergelijk onderzoek.
Vanwege de intensiteit van een dergelijk onderzoek is er voor de nieuwe Wmo-contracten gekozen om per kwartaal bij twee willekeurige aanbieders een Bibob-toets af te nemen.

Samenwerking in de regio
De contracten voor professionele jeugdhulp lopen via SDF. SDF is op de hoogte van de betrokkenheid vanuit gemeenteraden op dit onderwerp en laat dit onderwerp dan ook terugkomen op de overleggen in SDF-verband. Op dit moment is SDF samen met de 18 Friese gemeenten, aan het onderzoeken hoe het Bibob-beleid vormgegeven kan worden.

Onderaannemers
In de nieuwe contracten van de Wmo, die per 1 juli 2026 ingaan, is opgenomen dat ook bij onderaannemers een Bibob-toets kan worden afgenomen.
Voor jeugdhulp is dit nog niet geregeld en dit zal vallen onder de aanbesteding/ contracten vanuit SDF.

Persoonsgebonden Budget
De gemeente mag niet rechtstreeks een Bibob uitvoeren bij aanbieders vanuit een Persoonsgebonden Budget (PGB). Een PGB is geen subsidie en geen overheidsopdracht, maar een overeenkomst tussen client en zorgverlener. Daarom kan de gemeente geen Bibob-toets opleggen aan een aanbieder die alleen via PGB werkt.